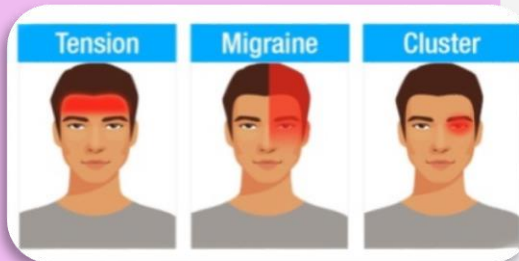

โรคปวดศีรษะ

อาการปวดศีรษะ เป็นอาการผิดปกติที่พบได้บ่อย โดยอาจมีสาเหตุจากการเป็นโรคปวดศีรษะปฐมภูมิโดยตรง หรืออาจเป็นโรคปวดศีรษะทุติยภูมิ ซึ่งเป็นการปวดศีรษะจากอาการแสดงโรคอื่นๆ ได้แก่ ปวดศีรษะจากมีไข้ ความผิดปกติทางสายตา ความดันในสมองสูงเนื่องจากโรคหลอดเลือดสมอง เนื้องอกในสมอง หรือมะเร็งสมอง และปวดศีรษะจากอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับสมอง เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่ามีการวิจัยส่งเสริมที่กระตุ้นให้เกิดอาการปวดศีรษะ ได้แก่ ความเครียด การอดนอน ยาบางชนิดภาวะที่ความดันโลหิตสูงมาก ๆ หรืออาจเกิดจากโรคที่เกิดขึ้นในสมองอย่างรุนแรง

โรคปวดศีรษะปฐมภูมิ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ **โรคปวดศีรษะไมเกรน** (Migraine headache) **โรคปวดศีรษะจากความเครียด** (Tension headache) และ **โรคปวดศีรษะคลัสเตอร์** (Cluster headache) ซึ่งโรคปวดศีรษะแต่ละประเภทมีสาเหตุ ลักษณะอาการปวด รวมไปถึงแนวทางการรักษาที่แตกต่างกันไป ดังนั้นการเข้าใจถึงภาวะปวดศีรษะดังกล่าวจะนำไปสู่การปฏิบัติตัวที่เหมาะสมเพื่อบรรเทาอาการปวด และป้องกันการกำเริบของอาการได้

ประเภทของโรคปวดศีรษะ

1. โรคปวดศีรษะไมเกรน (migraine headache)¹⁻²

- พบในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และเกิดในช่วงวัยรุ่นเป็นส่วนมาก
- ลักษณะอาการปวด** จะปวดศีรษะแบบตุ้บๆ ตามชีพจร ส่วนมากจะเกิดอาการปวดศีรษะข้างเดียว แต่ในบางรายก็พบว่าเกิดทั้ง 2 ข้าง บริเวณที่ปวดจะเป็นด้านหน้าและด้านข้างของศีรษะ ความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก
- เวลาที่ปวดมักเกิดในตอนเช้าหลังตื่นนอน** ระยะเวลาในการปวดประมาณ 4-72 ชั่วโมง
- อาการอื่นๆ** ได้แก่ คลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร ตาพร่ามัว มีออร่า (aura) คือ มีการเห็นแสงวูบวาบ หรือเห็นแสงเป็นเส้น ๆ บางคนอาจมีอาการนำคือ กลัวแสง กลัวเสียง การได้รับกลิ่นเปลี่ยนแปลงก่อนที่จะมีอาการปวดศีรษะ
- ปัจจัยกระตุ้น** ได้แก่ อาหารที่มีสารกันบูด เนย ช็อกโกแลต ยาขยายหลอดเลือด อดอาหารนาน ๆ น้ำตาลในเลือดต่ำ นอนไม่เป็นเวลา ฮอร์โมนเพศหญิง มีประจำเดือน การตั้งครรภ์ในระยะแรก อากาศร้อน แดดร้อน กลิ่นน้ำหอม กลิ่นเหม็น ควันบุหรี่ หรือควันจากท่อไอเสีย

• **แนวทางการรักษา**

การรักษาแบบเฉียบพลัน แนะนำยาต้านการอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์เช่น ไอบูโพรเฟน (Ibuprofen) เป็นต้น หรือ ยาเออร์โกตามีนทาเทรต (ergotamine tartrate)

การป้องกัน ต้องคำนึงถึงโรคร่วมของผู้ป่วยเช่น ผู้ที่สุขภาพดีไม่มีโรคร่วมแนะนำให้ใช้โพรปราโนลอล (propranolol) ผู้ป่วยที่มีภาวะซึมเศร้าแนะนำให้ใช้ยาอะมิทริปไทลีน (amitriptyline) เป็นต้น

- หากได้รับการพักผ่อนที่เพียงพอ อยู่ในที่เงียบ ๆ มีด ๆ จะช่วยให้อาการปวดศีรษะดีขึ้น
- หากรับประทานยาแล้วอาการไม่ดีขึ้นหรือมีอาการแย่ลงเมื่อเวลาผ่านไปเป็นระยะเวลาสัปดาห์ถึงเดือน หรือปวดศีรษะรุนแรงร่วมกับมีไข้สูง (อุณหภูมิมากกว่า 39 °C) ให้รีบพบแพทย์ทันที

2. โรคปวดศีรษะจากความเครียด (tension headache)¹

- พบได้บ่อยที่สุด และมักพบในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย
- **ลักษณะอาการปวด** จะปวดแบบตื้อ ๆ ตึง ๆ ปวดเหมือนมีอะไรมารัดศีรษะ มักปวดศีรษะ 2 ข้าง บริเวณที่มักพบบ่อยได้แก่ ด้านหน้าของศีรษะและบริเวณขมับ ความรุนแรงอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง ผู้ป่วยยังคงดำเนินชีวิตประจำวันได้ตามปกติ
- **เวลาที่ปวดมักเกิดเมื่อมีความเครียด** ระยะเวลาในการปวดประมาณ 30 นาที ถึง 7 วัน
- **อาการอื่นๆ** ได้แก่ กลัวแสง กลัวเสียงเล็กน้อย ปวดต้นคอ หรือหัวไหล่
- **ปัจจัยกระตุ้น** ได้แก่ ความเครียดจากการทำงาน นั่งทำงานมากเกินไป การนอนหลับพักผ่อนไม่เพียงพอ หรือ การเล่นเกมคอมพิวเตอร์มากเกินไป การใช้สมองหรือสายตาติดต่อกันเป็นเวลานาน ๆ
- **แนวทางการรักษา** ยาแก้ปวดพาราเซตามอล (paracetamol) หรือยาต้านการอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ เช่น ไอบูโพรเฟน (Ibuprofen) นาพริอ็อกเซน (naproxen) เป็นต้น

3. โรคปวดศีรษะแบบคลัสเตอร์ (cluster headache)¹

- พบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง
- **ลักษณะอาการปวด** จะปวดจี๊ดขึ้นมา ปวดออกเบ้าตา หรือรอบๆ ดวงตา หรือที่บริเวณขมับและมักจะเป็นข้างเดียว ระยะเวลาในการปวดประมาณ 45 นาที และเกิดขึ้นหลาย ๆ ครั้งต่อวัน หรือ วันเว้นวัน
- **เวลาที่ปวดมักเกิดในตอนกลางคืน** มีความรุนแรงมาก
- **อาการอื่นๆ** ได้แก่ น้ำตาไหล คัดจมูก น้ำมูกไหล เหงื่อออกบริเวณหน้าผาก เปลือกตาและใบหน้าข้างที่เป็นมีอาการบวม อาจมีอาการหนังตาตก และรูม่านตาหด
- **ปัจจัยกระตุ้น** ได้แก่ การดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ อุณหภูมิที่สูงขึ้น การออกกำลังกายอย่างหนัก
- **แนวทางการรักษา** ให้ดมออกซิเจน และฉีดยาซูมาทริปแทน (Sumatriptan) เข้าชั้นใต้ผิวหนัง

การลด/บรรเทาอาการปวดศีรษะโดยไม่ใช้ยา

นอกจากการรับประทานยาเพื่อลด/บรรเทาอาการปวดศีรษะแล้ว ยังมีวิธีอื่นที่จะช่วยลด/บรรเทาอาการปวดศีรษะโดยไม่ต้องใช้ยา¹ ได้แก่

- นอนพักผ่อนให้เพียงพอประมาณ 6 ถึง 8 ชั่วโมงต่อวัน พยายามเข้านอนและตื่นนอนให้ตรงเวลาทุกวัน
- ออกกำลังกายเป็นประจำอย่างต่ำสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละไม่น้อยกว่า 30 นาที
- หลีกเลี่ยงปัจจัยกระตุ้นที่ทำให้เกิดการปวดศีรษะ คือ เมื่ออาการปวดศีรษะเกิดจากความเครียดให้พยายามลดความตึงเครียดลง สำหรับอาการปวดอื่นๆ เช่น ปวดศีรษะแบบที่ไม่เคยปวดมาก่อน มีอาการปวดรุนแรง กะทันหัน หรือปวดเรื้อรังมาเป็นระยะเวลานาน ยังไม่หาย ทานยาแล้วไม่ดีขึ้น หรือมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน ตาพร่ามัวร่วมด้วย ควรรีบพบแพทย์ทันที

เอกสารอ้างอิง

1. TJ Steiner, EA MacGregor, PTG Davies. Guidelines for all healthcare professionals in the diagnosis and management of migraine, tension-type, cluster and medication-overuse headache. British Association for the Study of Headache. 3rd edition, 2007.
2. Lewis D, Ashwal S, Hershey A, Hirtz D, Yonker M, Silberstein S. Practice parameter: pharmacological treatment of migraine headache in children and adolescents: report of the American Academy of Neurology Quality Standards Subcommittee and the Practice Committee of the Child Neurology Society. Neurology. 2004;63(12):2215-24.